

FÆLLES VEJE

TIL AT KNÆKKE AFFALDSKURVEN

Fælles udspil fra Dansk Industri og Danmarks Naturfredningsforening

Dansk Industri

Knæk affaldskurven

Fælles veje til mindre affald, mindre spild og mere genbrug

Både i Danmark og på verdensplan producerer vi alt for meget affald. Det er derfor nødvendigt, at vi får bragt vores affaldsmængder ned gennem fokus på vores forbrug og produktion.

Mængden af affald i Danmark har været støt stigende de seneste år og var i 2019 helt oppe på 842 kg pr. indbygger, hvilket sætter Danmark i top, når det kommer til at producere affald. Det er bare ikke et podie, vi har lyst til at stå øverst på, og det er en udvikling, vi er nødt til at vende.

Visionen om at vende affaldskurven kan man også se i den politiske aftale om en Klimaplan for en grøn affaldssektor

og cirkulær økonomi, som blev vedtaget af et bredt flertal i Folketinget i juni 2020 – og i regeringens udkast til Handlingsplan for Cirkulær Økonomi. Men der mangler konkrete bud på, hvordan vi kommer i mål.

Dansk Industri og Danmarks Naturfredningsforening er derfor gået sammen om at finde veje til at mindske mængden af affald, generere mindre spild og genbruge mere. Vi foreslår, at vi sætter et klart mål om at reducere vores affaldsmængder med mindst 20 % i 2030 med henblik på at nå en fuld cirkulær økonomi inden 2050.

Lars Sandahl Sørensen

Adm. direktør i Dansk Industri

Maria Reumert Gjerding

Præsident i Danmarks Naturfredningsforening

Vores forbrug presser naturens ressourcer og virksomhedernes økonomi

Danskernes forbrug trækker voldsomt på klodens naturlige ressourcer: Mere end 22 tons pr. indbygger hvert år, hvilket er markant over det europæiske gennemsnit på 14 tons.

Det koster på klimakontoen. Omkring halvdelen af de samlede globale udledninger af drivhusgasser og mere end 90 pct. af tabet af biodiversitet og belastning af vandressourcer skyldes nemlig udvinding og forarbejdning af naturressourcer.

Men det koster også unødigt for samfundsøkonomien. Udgifter til råvarer og forarbejdede materialer udgør mere end halvdelen af produktionsomkostningerne i danske industrivirksomheder, og andelen har været stigende de senere år. Ved optimal brug af eksisterende teknologier vil danske virksomheder kunne nedbringe materialeomkostningerne med 21 mia. kr. Dette svarer til en besparelse på 50 kr. pr. arbejdstime.

Vi kan altså både nedbringe omkostningerne i danske virksomheder, styrke konkurrenceevnen og give naturen mere fred ved at anvende vores ressourcer bedre, end vi gør i dag.

Vi skal stile øverst i affaldshierarkiet – forebygge affald og genbruge mere

De politiske handlingsplaner og strategier, som indtil nu er præsenteret, har altovervejende fokus på genanvendelse og beskæftiger sig kun i meget begrænset omfang med de øverste trin i affaldshierarkiet – nemlig affaldsforebyggelse og genbrug. Da Klimapartnerskabet for affald, vand og cirkulær økonomi tilbage i marts 2020 kom med sine anbefalinger, blev der langt hen ad vejen lyttet til anbefalingerne om genanvendelse, mens anbefalingerne til affaldsforebyggelse og genbrug indtil videre stort set er blevet overhørt.

Hvis vi skal knække affaldskurven, er vi nødt til at stile efter de øverste lag i affaldshierarkiet (figur 1).

Fælles appel til Christiansborg: Knæk affaldskurven

Dansk Industri og Danmarks Naturfredningsforening kommer nu med en fælles appel til politikerne om at vedtage initiativer, som for alvor vil knække affaldskurven.

Vi giver her vores bud på fem indsatsområder og konkrete initiativer, der kan være med til at gøre affaldsforebyggelse til en motor for nye forretningsmodeller til gavn for både danske virksomheder, klima, miljø og natur.

De fem indsatsområder

SÆT TAL PÅ REDUKTION AF AFFALD

SKALÉR GENBRUGSLØSNINGER FOR EMBALLAGE

GIV PRODUKTERNE ET LÆNGERE LIV

PROMOVÉR CIRKULÆRE FORRETNINGS- OG FORBRUGSMODELLER

STYRK DET FOREBYGGENDE FOKUS I EU'S PRODUKTPOLITIK

Anbefaling 1

Sæt tal på reduktion af affald

Baggrund

Mængden af affald pr. indbygger i Danmark har været støt stigende de seneste år. Den udvikling skal vendes.

Partierne bag Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi skriver, at vi skal have knækket affaldskurven ved: "at Danmark får kvantitative reduktionsmål i forbindelse med fastsættelsen af sådanne mål i EU".

Der er samtidig politisk opbakning til, at cirkulær økonomi skal være en bæredygtig vækstmotor for Danmarks næste grønne erhvervseventyr. Men det er småt med konkrete forslag til, hvordan vi nedbringer affaldsmængderne.

Klimaplanen har gode bud på øget og bedre genanvendelse i Danmark, men der er ikke skitseret en vej for øget genbrug.

Hvis Danmark skal blive et foregangsland for cirkulær økonomi og udvikle de forretningsmodeller, som hele verden har brug for i en bæredygtig omstilling, så er det vigtigt, at danske politikere også tør gå foran og sætte ambitiøse mål og retning på den cirkulære omstilling.

Konkret initiativ

Sæt tal på reduktion af affald og mål for, hvornår Danmark skal være et fuldt cirkulært samfund, hvor produkter og materialer bruges igen og igen.

Vi opfordrer til at igangsætte en analyse, der kan give svar på, hvad der skal til for at reducere affaldsmængderne. Vi ved, hvor affaldsmængderne er størst, og hvem der skal i spil, men vi mangler at få defineret værktøjskassen og prioriteret indsatsen for at få mindre affald i Danmark.

Affaldsreduktionsmål er en vigtig trædesten på vejen mod et fuldt cirkulært samfund. Vi foreslår at sætte et klart mål om, at reducere vores affaldsmængder med mindst 20 % i 2030 med henblik på at nå en fuld cirkulær økonomi inden 2050. Målet går på at reducere mængden af affald pr. indbygger.

Vi foreslår at udarbejde en national strategi for affaldsforebyggelse, hvor der fra politisk hånd bliver sat en retning med konkrete mål og initiativer til at understøtte udviklingen. Arbejdet bør starte allerede nu, og det bør ske i samspil med EU's indsats på området.

Målsætninger gør det naturligvis ikke alene. Derfor giver vi i det følgende en række bud på initiativer, som kan være med til at indfri målsætningen om et markant knæk i affaldskurven frem mod 2030.

Anbefaling 2

Skalér genbrugsløsninger for emballage

Baggrund

40 % af den plast, vi bruger på verdensplan, anvendes til emballage, og det anslås, at 95 % af værdien af plastemballagematerialerne går tabt efter kun én forbrugscyklus. Engangsemballage har et uforholdsmæssigt stort træk på naturens ressourcer og skaber enorme mængder affald. Ser vi bare på engangskaffekopper, så viser en ny undersøgelse, at vi i Danmark bruger 130 millioner kopper årligt.

Derfor skal vi se på, hvor det giver mening at gå væk fra engangsbrug og over til genbrugsløsninger.

Vi skal ikke kun nøjes med enkeltstående emballagefri supermarkeder. Vi skal skalere indsatsen for genbrug for langt flere emballagetyper.

Det kan eksempelvis handle om genbrug af transport-emballage til e-handel eller takeaway-emballage. Vores forbrug af begge disse emballagetyper er steget enormt under Corona og synliggør, at vi har brug for mere bæredygtige løsninger.

Når der fra 2025 skal implementeres producentansvar for emballage i Danmark, er der endnu en mulighed for at sætte fokus på genbrugsløsninger af emballage. Her er det afgørende, at virksomhederne får incitament til ikke bare at sikre et omkostningseffektivt system med fokus på kvalitet i genanvendelsen, men også incitamenter til affaldsforebyggelse og genbrug.

Det er vigtigt, at det økonomisk kan betale sig at udvikle og sælge genbrugsløsninger og services.

Systemer for genbrugsemballager er endnu ikke udbredte. En ny rapport "[Fra engangsemballage til genbrug](#)" viser dog, at der er flere virksomheder, som er i gang med at udvikle forretningsmodeller baseret på genbrugssystemer, men de skal opskaleres og de rette parter skal kobles.

Ser man eksempelvis takeaway-branchen, så kan man ikke forvente, at restauratører automatisk finder det attraktivt at oprette logistikordninger og tilbagetagning af genbrugsemballager. Deres kerneforretning er at lave og sælge mad, så vi er nødt til at tænke bredere end selve restaurationsbranchen. Vi har brug for nye samarbejder i værdikæden og for helt nye aktører, der kan agere bindeled og skabe logistik og retursystemer. En model for genbrug af takeaway-emballage kan f.eks. tage afsæt i, at genbrugsemballage lejes ud af en virksomhed til restauratører. Restauratørerne slipper for indkøb af emballage og besværet med at få emballagen tilbage, og det nye bindeled står for returlogistikken og sikrer rengøring af emballagen, så den kan bruges igen til næste kunde.

Konkret initiativ

Etabler Green Deals med fokus på etablering af genbrugsløsninger for emballage

Vi skal have gang i partnerskaber, så aktører på tværs af værdikæderne kan finde nye løsninger, som fremmer genbrug af emballage. Det skal ikke kun handle om emballager af plast, men emballage uanset materialetype.

For takeaway-emballage bør en Green Deal etableres bredt mellem restauratører, madportaler, emballageproducenter, NGO'er samt miljø- og fødevarermyndigheder. Og lignende Green Deals kan laves for eksempelvis transportemballage og for emballage til husholdningsprodukter mv.

I Holland har de gode erfaringer med Green Deals, der stimulerer bæredygtig innovation via partnerskaber mellem meget forskellige aktører.

Målet er at fjerne barrierer, hjælpe bæredygtige initiativer i gang og skalere de initiativer, som allerede eksisterer. Det kan være virksomheder, universiteter og NGO'er, der går sammen med statslige myndigheder omkring udvikling af konkrete, innovative løsninger.

Der mangler i dag retningslinjer for genbrugsemballage. Det er simpelthen ikke reguleret. Her er der brug for myndigheder til at skabe de rette rammer for virksomhederne at arbejde efter, når genbrugsløsninger skal foldes ud.

Fritag genbrugsemballager for gebyrer i producentansvaret

Vi foreslår, at genbrugsemballager som f.eks. takeaway-emballage, transportemballage, måltidskasser til forbrugere eller andre løsninger, hvor returlogistik er mulig, bliver fritaget for gebyrer i producentansvaret så længe, de er i cirkulation.

Mængderne skal dog stadig indberettes, når de sættes på markedet og ved endt levetid (slitage el. lign.) skal de mængder, der bliver sendt til genanvendelse, registreres, så de samlede omkostninger til indsamling og behandling dækkes.

Anbefaling 3

Giv produkterne et længere liv

Baggrund

Trods stigende bevidsthed om bæredygtighed og klima, så har vi stadig i Danmark et stort forbrug – ja faktisk et af Europas højeste.

Ser vi bare på vaskemaskiner, så skifter næsten 9 % af alle danske husstande deres vaskemaskine ud om året, hvilket svarer til 220.000 solgte enheder. Samtidig har en undersøgelse vist, at 22 % af de elektroniske husholdningsapparater, der kommer ind på genbrugspladserne, kan bruges igen – uden reparation. Mens en anden del af produkterne kan bruges igen efter mindre reparation.

Hvis et produkt går i stykker, så svarede knap halvdelen af danskerne i 2018, der ikke fik repareret produktet, at det skyldtes, at reparationen var for dyr.

Der er flere forretningsmodeller, der kan bringes i spil for at give produkter længere liv. Men flere af dem er svære at skalere. Ofte på grund af manglende økonomiske incitament.

For virksomheder, der sælger reparationsydelser, er udfordringen, at det for forbrugerne sjældent kan betale sig at få repareret f.eks. opvaskemaskiner og tørretumblere i forhold til at købe nye produkter. Her er det arbejdskraften ved reparationen, der bliver for dyr.

Mange virksomheder tilbyder i dag reparation af produkter i hjemmet og andre er i gang med forretningsmodeller baseret på opkøb, istandsættelse og gensalg af produkter. Der er store potentialer for at skalere indsatsen. I Danmark alene vurderes markedet for levetidsforlængelse af højværdi elektronikprodukter at kunne omsætte for over to mia. kr. årligt og at have et potentiale for ressourcebesparelser på over 3.900 tons elektronik om året.

Konkret initiativ

Udvid Bolig Job ordningen med reparationer af produkter i hjemmet

Vi skal sikre de rette incitament til reparation af produkter, så vi kommer væk fra den gængse køb-og-smid-væk kultur. Det kan vi gøre ved at sikre de rette økonomiske incitament.

For at fremme reparationer af produkter foreslår vi, at Bolig Job ordningen udvides, så borgere får mulighed for at fratække lønudgift til professionel reparation af produkter i hjemmet.

Undersøgelser viser, at forbrugernes betalingsvilje for reparation af hårde hvidevarer ligger på 30-40% af nyprisen. Et fradrag via Bolig Job ordningen vil kunne hæve dette til omkring 50+% af nyprisen.

FOTO: Udvid Bolig Job ordningen, så også reparationer i hjemmet dækkes

Anbefaling 4

Promovér cirkulære forretnings- og forbrugsmodeller

Baggrund

Danskernes forbrug trækker voldsomt på klodens naturlige ressourcer. Også klimaet belastes væsentligt, når vi udvinder og bearbejder jordens ressourcer. Her er cirkulær økonomi et vigtigt værktøj.

Cirkulære forretningsmodeller øger brugen af produkterne, bl.a. gennem leje, deling, køb af en service eller genbrug. Med cirkulære forretningsmodeller bevares materialer i et kredsløb, og behovet for nye råmaterialer mindskes.

Det kræver omstilling hos både virksomheder og forbrugere at skifte fra lineære til cirkulære forretningsmodeller. Den offentlige indkøbsmuskel kan være drivkraft for denne omstilling, men regeringens strategi for offentlige grønne indkøb "Grønne indkøb for en Grøn Fremtid", som blev præsenteret i oktober 2020, indeholdt ikke initiativer, som for alvor vil fremme denne type forretningsmodeller.

Der er mange gode eksempler på cirkulære forretningsmodeller, som er med til at reducere vores affaldsmængder.

Salg af produkter som en service, hvor virksomheden ikke sælger selve produkterne, men i stedet sælger adgang til dem. Et eksempel er BILA, der sælger industrirobotter som en service.

Produktlivsforlængelse, hvor produkter designes og udvikles i en kvalitet, der øger deres levetid, fordi de kan repareres, skilles ad og bruges igen. Tier 1 Asset opkøber, istandsætter og gensælger brugt elektronik som f.eks. computere, tablets og telefoner.

Deleøkonomi, der gør produkter tilgængelige for flere brugere, uden at der skal produceres flere produkter. Et konkret eksempel er de mange delebilsordninger rundt omkring i landet.

Se flere cases på [DI's hjemmeside](#).

Konkret initiativ

Flere cirkulære indkøb i det offentlige

Vi foreslår, at staten, kommunerne og regionerne anvender offentlige indkøb til aktivt at fremme nye cirkulære forretningsmodeller, som kan være med til at reducere vores affaldsmængder.

Det betyder f.eks., at det offentlige skal være med til at skabe en efterspørgsel efter services frem for køb af produkter. Hvis der i et udbud er tekniske specifikationer til et ønsket produkt, så kan man ikke som leverandør byde ind med en service i stedet. Derfor bør det offentlige i stigende grad benytte sig af funktionskrav, reparationskrav, tilbagetagningsordninger, totalomkostninger og udvidet markedsdialog for at få nye cirkulære løsninger i spil.

De miljø- og klimakrav, der stilles i regeringens strategi for grønne indkøb, omfatter alene staten og rummer dermed ikke kommuner og regioner. Indsatsen bør derfor udvides, så hele den offentlige indkøbsmuskel bruges strategisk til at fremme grønne og cirkulære indkøb.

At foretage cirkulære indkøb kræver opbygning af kompetencer i brug af nye udbudsformer, som vi gerne ser, at der afsættes nye midler til. Det kræver, at nogen går forrest og viser hvordan. Vi foreslår derfor, at der igangsættes konkrete pilotprojekter i udvalgte kommuner, og at erfaringer her fra udbredes blandt offentlige indkøbere i hele landet.

FOTO: BILA

Anbefaling 5

Styrk det forebyggende fokus i EU's produktpolitik

Baggrund

80 % af et produkts miljøbelastning fastlægges i designfasen. Design er derfor afgørende i forhold til at ændre den måde, produkter påvirker miljø og klima.

I dag er det desværre de færreste produkter, der er designet til let at kunne genbruges, repareres og genanvendes. Mange danske virksomheder er i gang med at vende denne udvikling. Og det skal der sættes turbo på.

I EU er der sat en meget ambitiøs agenda i forhold til rammerne for udvikling af mere bæredygtige produkter, og EU-kommissionen fremsætter efter planen forslag om en bæredygtig produktpolitik senere på året. Kernen i forslaget er en revision af ecodesigndirektivet, som bl.a. stiller krav til produkters design, så de nemt kan skilles ad og repareres.

Det er vigtigt, at vi fra dansk side er aktive i forhold til at sætte retningen, når det kommer til en samlet politik for bæredygtige produkter i EU, og at denne retning har fokus på affaldsforebyggelse.

Fischer Lighting er en af de virksomheder, der arbejder med cirkulært design. De har i samarbejde med virksomhederne 3XN/GXN og Plastix udviklet en af verdens mest bæredygtige lamper. Traditionelle lysarmaturer er oftest designet, så man er nødt til at skifte hele lampen ud, hvis man eksempelvis vil ændre til en mere energivenlig lyskilde.

Det gælder ikke den nye lampe, hvis delkomponenter kan demonteres og genbruges gang på gang, da delkomponenterne enten er mekanisk eller magnetisk forbundet, hvilket gør det muligt at skille delene ad og montere nye. Samtidig er lamperne også genanvendelige og plasten i lampen består af udtjente fiskenet.

Konkret initiativ

Styrk dansk indsats i EU's produktpolitik

Vi foreslår, at der etableres en samarbejdsplatform mellem Miljøministeriet, grønne NGO'er og erhvervslivet med fokus på dansk påvirkning af EU's bæredygtige produktpolitik, herunder revision af ecodesigndirektivet.

Direktivet bør udvides, så det ikke kun dækker energirelaterede produkter, men også andre produktgrupper og andre kriterier end blot energieffektivitet. Der skal fokus på cirkulære designkrav til produkter.

Hvis ecodesigndirektivet revideres og udvides med affaldsforebyggelse som et ledende princip, kan det bringe os rigtig langt ift. at knække affaldskurven.

FOTO: Fischer Lighting

Dansk Industri

Danmarks
Naturfredningsforening